

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 80 0 В 036978 21 Рев 4
Бања Лука, 16.8.2021. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Виоланде Шубарић, као чланова вијећа, у ванпарничном предмету предлагача Б.С. из У., кога заступа С.К., адвокат из Т., против противника предлагача Републике Српске, коју заступа Правобранилаштво Републике Српске, ради одређивања накнаде за експроприсане воћне засаде и украсно биље, одлучујући о ревизијама предлагача и противника предлагача против рјешења Окружног суда у Бијељини број 80 0 В 036978 20 Гж 6 од 5.1.2021. године, на сједници одржаној 16.8.2021. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Ревизије предлагача и противника предлагача се дјелимично усвајају и рјешење Окружног суда у Бијељини број 80 0 В 036978 20 Гж 6 од 5.1.2021. године преиначава у одбијајућем и усвајајућем дијелу одлуке о накнади за експроприсана воћна стабла ораса и остале воћне засаде и украсно биље и суди тако, што се утврђује накнада за експроприсане орасе и за остале воћне засаде и украсно биље у укупном износу од 258.210,92 КМ на начин, што се преко досуђеног износа од 79.032,00 КМ, са законском затезном каматом од 30.5.2013. године, утврђује преостала накнада за експроприсане орасе, остале воћне засаде и украсно биље у износу од 179.178,02 КМ, са законском затезном каматом од 5.1.2021. године до исплате, док се ревизије у осталом дијелу одбијају и исто рјешење у преосталом дијелу одлуке о овој накнади, потврђује.

Ревизија противника предлагача се дјелимично усваја и означено рјешење у усвајајућем дијелу захтјева за накнаду на име садница ораха у износу од 12.410,00 КМ, преиначава тако, што се захтјев у том дијелу одбија.

Свака странка сноси своје трошкове ревизионог поступка.

Захтјев предлагача за накнаду трошкова састава одговора на ревизију, се одбија.

Образложење

Првостепеним рјешењем Основног суда у Бијељини број 80 0 В 036978 17 В 3 од 8.10.2019. године, утврђена је накнада за воћне засаде и украсно биље експроприсане рјешењима Управе, Подручна јединица У., број: ... од 8.9.2011. године и број: ... од 21.9.2011. године и противник предлагача је обавезан да предлагачу исплати накнаду у износу од 62.631,00 КМ, са законском затезном каматом од дана доношења рјешења до исплате и да му накнади трошкове поступка у износу од 99.450,00 КМ.

Другостепеним рјешењем Окружног суда у Бијељини број 80 0 В 036978 20 Гж 6 од 5.1.2021. године, жалба предлагача је усвојена и првостепено рјешење преиначено тако, што је (преко досуђеног износа од 79.032,00 КМ, са законском затезном каматом 30.5.2013. године), утврђена преостала накнада за воћне засаде и украсно биље експроприсане рјешењима Управе ПЈ У. број: ... од 8.9.2011. године и број: ... од 21.09.2011. године у износу од 204.111,02 КМ, са припадајућом законском затезном каматом од дана доношења рјешења до исплате, тако да укупно досуђени износ накнаде износи 283.143,02 КМ. Истим рјешењем, противник предлагача је обавезан да предлагачу за експроприсане воћне засаде преко раније досуђеног износа од 79.032,00 КМ исплати преостали досуђени износ од 204.111,02 КМ, са законском затезном каматом од дана доношења тог рјешења до исплате, а одбијен је захтјев за исплату накнаде за експроприсане воћне засаде и украсно биље у износу од 63.301,98 КМ, те је жалба противника предлагача дјелимично усвојена и исти је обавезан да предлагачу накнади трошкове ванпарничног поступка у износу 18.804,82 КМ.

Предлагач ревизијом побија другостепено рјешење у одбијајућем дијелу, због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се исто преиначи, на начин предложен у ревизионом приједлогу, уз накнаду трошкова састава ревизије и судске таксе на жалбу и на ревизију.

Противник предлагача није доставио одговор на ревизију.

Противник предлагача ревизијом побија другостепено рјешење због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се исто укине и предмет врати на поновно суђење или да се побијано рјешење преиначи и одреди правична накнада.

Предлагач у одговору на ревизију противника предлагача предлаже да се ревизија одбије као неоснована и да му се накнаде трошкови састава одговора на ревизију у износу од 2.340,00 КМ.

Ревизије су дјелимично основане.

Предлагач у овом поступку тражи да се одреди накнада за експроприсане воћне засаде и украсно биље.

Првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да су рјешењима Управе Б.Л., Подручна јединица У. број ... од 8.9.2011. године и број ... од 21.9.2011. године експроприсани, између осталог и, воћни засади и украсно биље ближе означени у споменутих рјешењима; да у управном поступку, у ком је вјештак М.В. накнаду за воћне засаде и украсно биље утврдио у износу од 79.032,00 КМ, није постигнут споразум за одређивање предметне накнаде и да је у овом ванпарничном поступку вјештак пољопривредне струке Е.Ц. (на приједлог предлагача) предметну накнаду обрачунао у износу од 311.5850,00 КМ, вјештак Ј.П. је по налогу суда исту обрачунао у износу од 276.242,00 КМ. Вјештак Завода ... Б.Л. Проф др. М.М. је: изгубљену добит процијенио „преко вриједности укупно изгубљеног рода, уз претходни прорачун „нормалног“ броја стабала“ у износу од 12.887,80 КМ; при чему је нашао - да полазећи од 655 стабала разних воћака и потенцијалне површине за засаде воћа и других биљака (од укупно експроприсаног земљишта од 3410 м², рачунајући и земљиште на којем су изграђени објекти) и од норматива о систему гајења воћа и других биљака, да је број воћака и других биљака наведен у налазима преходних вјештака, нереалан. Исти вјештак је

тржишну вриједност воћних засада процијенио – „по основу изгубљеног прираста дрвне масе (с обзиром на „реалност“ броја биљака), у износу од 62.631,00 КМ, те је изгубљену добит (полазећи од броја стабала из налаза сачињеног у управном поступку), процијенио у износу од 55.455,00 КМ (при чему је цијенио и трошкове производње).

На темељу тих чињеница и имајући у виду да у поступку пред првостепеним судом (након доношења рјешења овога суд број 80 0 В 036978 21 Рев 3 од 11.11.2020. године), није дошло до усаглашавања налаза наведена четири вјештака јер је свако од њих остао код свог налаза, првостепени суд је закључио, да с обзиром на налаз вјештака М.М., који је нашао да је густина биљака наведена у налазима остала три вјештака, у супротности са технологијама гајења воћака, код којих је циљни производ плод, јер у тако густом склопу су нарушене биолошке законитости раста и плодност, те да је при таквим условима плод секундарни продукт, а на првом мјесту је прираст дрвне масе чију тржишну вриједност је обрачунао у износу од 62.631,00 КМ, те је прихватајући налаз овог вјештака накнаду за експроприсане воћне засаде и украсно биље досудио у том износу, са законском затезном каматом од дана доношења рјешења до исплате.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења али не и правне закључке првостепеног суда па је, налазећи да се налази поменутих вјештака углавном подударају у погледу висине накнаде за експроприсане воћне засаде и биље (осим за орасе), на основу просјека тих вриједности и броја стабала из рјешења о експропријацији, одредио у износу од 42.101,02 КМ. Код чињенице да је сагласно рјешењима о експропријацији предлагачу експроприсано 170 стабала ораса, упоређивањем процијењених вриједности садница од стране вјештака М.В., Ј.П. и Е.Ц., у износу од 73,00 КМ/по садници, суд је утврдио вриједност садница у износу од 12.410,00 КМ. Када је у питању вриједност ораса, суд је у одлуци навео да се утврђена тржишна вриједност односи на орасе у језгри – мада је из стања списка (налаза и изјава вјештака) очито, да је суд имао у виду цијену ораса у љусци. При одређивању накнаде по овом основу суд је пошао од тржишне вриједности коју су утврдили вјештаци: М.В. 1,50 КМ/1кг, Ј.П. и Е.Ц. 9,00 КМ/1кг и Завод ... Б.Л. 2,00 КМ/1кг, па је накнаду одредио – према средњој вриједности напријед обрачунатих накнада, у износу од 5,50 КМ/1кг, уз корекциони фактор „8“, те средњу вриједност прихода (плодности), од 20 кг по стаблу, што износи 149.600,00 КМ, а са напријед процијењеном накнадом за остале воћне засаде, биље и за саднице, износи укупно 204.111,02 КМ. Стога је противник предлагача обавезан да предлагачу исплати, преко раније досуђеног износа од 79.032,00 КМ и преостали досуђени износ од 204.111,02 КМ, са законском затезном каматом од дана доношења тог рјешења, а у просталом дијелу је захтјев у износу од 63.301,98 КМ, одбијен, те је дјелимичним усвајањем жалбе предлагача приначена и одлука о трошковима поступка, као у ставу 4. изреке рјешења.

Одлука другостепеног суда, није у свему заснована на закону.

Према одредби члана 57. тачка а) Закона о експропријацији („Службени гласник Републике Српске“, број 112/06 до 79/15, даље: ЗЕ), накнада за воћна стабла и винову лозу који се налазе у стадијуму давања плодова, одређује се – у висини цијелог прихода тог стабла, односно лозе, за онолико година колико је потребно за подизање те врсте воћног стабла, односно лозе и њихов развој до стадијума давања плодова.

Чланом 12. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/03 до 61/13, даље: ЗПП) прописано је да парнични суд, може сам ријешити претходно питање, ако посебним прописима није другачије одређено. Из ове одредбе „а

contrario“ изводи се правило да је парнични суд, у случају кад је надлежни суд или други надлежни орган већ донио правоснажну одлуку по том питању као о главном, везан овом правоснажном одлуком, па сам не може рјешавати о претходном питању, већ одлуку надлежног органа може узети као подлогу за доношење своје одлуке.

Према утврђењу нижестепених судова, рјешењима Управе ПЈ У. број: ... од 8.9.2011. године, које је постало правоснажно са даном 24.10.2011. године, извршена је потпуна експропријација, између осталог, и 80 стабала ораса и осталих воћних засада и украсног биља, а да је рјешењем истог органа број ... од 21.9.2011. године, које је постало правоснажно такође дана 24.10.2011. године, експроприсано 90 стабала ораса и осталих воћних засада и украсног биља. Како је сагласно напријед наведеном, суд везан овим правоснажним рјешењима, наводи ревизије да је за одлуку о броју стабала ораса (што се овдје указало спорним), мјеродавно рјешење овога суда број 80 0 В 036978 13 Рев од 9.7.2014. године и да се број стабала ораса, с обзиром да је та ревизиона одлука „правоснажна и коначна“, не може мијењати нижестепеним рјешењима, нису основани. Ово и из разлога, што се тим, а ни другим рјешењима овога суда, није одлучивало мериторно о предметној накнади него су ревизионим одлукама интерпретирана чињенична утврђења нижестепених судова.

Слиједом наведеног, супротно ревизионим наводима, правилно је другостепени суд судио када је накнаду за експроприсане орасе досудио за број стабала који је наведен у означеним рјешењима о експропријацији. Закључак о броју стабала ораса другостепени суд је извео на основу тих рјешења, као материјалних доказа, па су без значаја за пресуђење ревизиони приговор предлагача, да је тиме у другостепеном поступку утврђено „ново“ чињенично стање у односу на раније утврђење тих чињеница.

Како се налази поменутих вјештака углавном подударају у погледу процјене вриједности осталих експроприсаних воћних засада (осим ораса) и другог биља, у укупном износу од 42.101,02 КМ, што ни предлагач не спори у ревизији, а противник предлагача у ревизији наводи да је накнада у овом дијелу правилно одређена, има се узети да је међу странкама неспорна висина накнаде по овом основу, која се има умањити за трошкове обраде, о чему ће у наставку овог рјешења бити говора.

Код чињенице да је предлагачу експроприсано 170 стабала ораса и да утврђена вриједности садница извршене од стране поменута три вјештака (осим процјене извршене од стране Института ... Б.Л.), износи 73,00 КМ по садници, што износи укупно 12.410,00 КМ, предлагачу је побијаним рјешењем досуђена накнада по овом основу у наведеном износу.

Супротно становишту другостепеног суда, овај суд налази, да предлагачу не припада право на накнаду на име садница за орасе, јер то не произлази из садржаја предње наведене одредбе 57. тачка а) ЗЕ, према којој се, како је већ речено, накнада одређује „у висини цијелог прихода“, у који не спадају саднице, на што противник предлагача с правом указује у ревизији наводећи, да саднице нису обухваћене поменутих рјешењима о експропријацији.

Основано се у ревизији предлагача указује да је другостепени суд погрешно судио када је правичну накнаду за експроприсане орасе утврдио у висини средње вриједности цијене ораса обрачунате у сва четири наведена налаза вјештака. Ово из разлога што је вјештак М.В. цијену ораса у износу од 1,50 КМ/1 кг. процијенио крајем 2011. године и што та цијена већ одавно није тржишна цијена, какав је случај (без обзира што је процјена

извршена 18.3.2019. године) и са процјеном ораса у износу од 2,00 КМ/1кг. извршеном од стране поменутог Института. С обзиром на превелику разлику ових цијена у односу на цијене ораса у љусци датих од стране вјештака Ј.П. и Е.Ц., у износу од 9,00 КМ/1кг. (због чега су те вриједности неупоредиве), а имајући у виду да су ова два налаза подударна у погледу висине цијене ораса, према оцјени овога суда, тај износ представља правичну накнаду за експроприсана стабла ораса. Када се 170 стабала ораса помножи са 9,00 КМ/1кг. и са 20 кг. рода по стаблу која родност се (с обзиром да се према налазима вјештака креће од 15 кг. до 25 кг/по стаблу), може прихватити правилно утврђеном и са коефицијентом „8“ (који се креће од „8 па навише“), који је утврђен на основу налаза истих вјештака, накнада за експроприсане орасе износи 244.800,00 КМ, а увећана за (међу странкама неспоран) износ од 42.101,02 КМ на име накнаде за остале засаде и биље, укупна накнада износи 286.901,02 КМ.

Међутим, правилним тумачењем наведене одредбе члана 57. тачка а) ЗЕ, предлагачу припада право на накнаду за експроприсане орасе, воћне засаде и друго биље, у висини њиховог цијелог прихода, за онолико година колико је потребно да оне уђу у процес плодоношења, што значи, да се утврђена накнада има умањити на име трошкова производње, који не спадају у приход - што се тиче правилне примјене материјалног права, о чему овај суд, сагласно одредби члана 241. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), води рачуна по службеној дужности. Ти трошкови се у конкретном случају имају узети у висини од 10 % од оствареног цијелог прихода (како је исте процијенио вјештак Е.Ц., а вјештак Ј. П. је, на основу цијене ораса у износу од 9,00 КМ, исте процијенио 11,66 %), за који износ трошкова, супротно ревизионим наводима предлагача, другостепени суд није умањео утврђену накнаду. Када се наведена накнада умањи за трошкове производње у износу од 28.690,10 КМ, иста износи 258.821,02 КМ, па како се овако обрачуната накнада има умањити за раније досуђени износ од 79.032,00 КМ, који је међу странкама био неспоран и који је другостепени суд погрешно сабрао са обрачуном накнадом (умјесто да је тај износ одузео од обрачунате накнаде), преостали износ правичне накнаде за експроприсане орасе и остале воћне засаде и украсно биље, износи 179.178,02 КМ.

Законска затезна камата представља споредно потраживање због закашњења у испуњењу главне обавезе – исплате предметне накнаде (члан 277. Закона о облигационим односима „Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85 и 57/89, те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04), како је је правилно судио другостепени суд, када је камату досудио од дана доношења побијаног рјешења, па како према релевантним одредбама предње наведеног закона нема основа за досуђивање камате, на преостали досуђени износ накнаде од дана доношења првог првостепеног рјешења у овој ванпарничној правној ствари (то јесте, од 27.12.2012. године), ревизиони наводи у овоме правцу, указују се неоснованим.

Према одредби члана 27. став 2. и став 3. Закона о ванпарничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 36/09 и 91/16, даље: ЗВП), у ванпарничним стварима које се односе на имовинска права, учесници сnose трошкове на једнаке дијелове, те да суд може одлучити да све трошкове сноси онај учесник који је својим понашањем искључиво дао повода за покретање поступка односно онај учесник у чијем се интересу поступак води, док је одредбом члана 161. истог закона прописано, да трошкове поступка одређивања накнаде за експроприсану непокретност сноси корисник експропријације, осим трошкова који су изазвани неоправданим поступањем ранијег власника. Када се предње наведене одредбе имају у виду, те стање списа у овом предмету из којих произлази, да је предлагач на рочишту одржаном пред првостепеним судом дана

7.3.2012. године изјавио „да је спреман да му противник предлагача исплати износ од 209.000,00 КМ, који је неспоран између њега и противника предлагача...“ и да између њих није спорна накнада за воћне засаде, па и поред тога све до данас води поступак за одређивање накнаде управо по том основу (а на рочишту од 12.1.2015. године је изјавио, да му је на име накнаде за господарске објекте..., до тада исплаћено „нешто мање од 400.000,00 КМ“, произлази несумњив закључак да је предлагач својим понашањем дао повода за предметни поступак.

Кад суд одбије правни лијек, одлучиће и о трошковима поступка насталим у поступку поводом тог правног лијека (члан 397. став 1. ЗПП), а када суд преиначи одлуку против које је поднијет правни лијек, одлучиће о трошковима цијелог поступка (став 2. истог члана). Имајући у виду напријед наведено као и чињеницу да је другостепени суд трошкове поступка обрачунао правилном примијеном процесног права и Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске“, број 68/05), као материјалног права и за своју одлуку је дао ваљане разлоге, ревизиони приговори предлагача у погледу одлуке о трошковима поступка пред нижестепеним судовима, нису основани.

Како су ревизије странака дјелимично основане и то: ревизија предлагача, у односу на висину утврђене цијене ораса, ревизија противника предлагача, у односу на досуђење накнаде на име садница ораса и урачунавања у висину накнаде и раније досуђени износ накнаде по овом основу у износу од 79.032,00 КМ (по службеној дужности је преиначена у погледу урачунавања трошкова производње у обрачунату предметну накнаду), с обзиром на дјелимични успјех странака у ревизионом поступку, а на основу одредбе члана 397. став 1. и став 2. ЗПП, у вези са одредбом члана 386. став 2. истог закона, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове ревизионог поступка.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. ЗПП и члана 250. став 1. истог закона, у вези са чланом 2. став 2. ЗВП, одлучено је као у изреци.

Одбијен је захтјев предлагача за накнаду трошкова састава одговора на ревизију у износу од 2.340,00 КМ, јер исти у смислу одредбе члана 387. став 1. ЗПП, не представља неопходну радњу у поступку која је утицала на одлуку по ревизији.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић